

הבינתחומי הרצליה

עדים לו כיום הוא זה שהטלביזיה שהייתה גורם שנשלט בעיקר על ידי השלטון, הפכה לגורם גלובלי עצמאי, שיונק גם ממקורות מחוץ למדינת ישראל ומרשה לעצמו גם לבקר את רשויות השלטון. הדבר הזה קרה בישראל בדמות ערוץ 2 שהתחיל את דרכו זמן קצר לאחר מכן, וגם בגרמניה בדמות ערוצים נוספים בטלביזיה המקומית.

בתמונה: פרופ' הנס מומסן מאוניברסיטת רוהר בבוכום ובטינה גאוס, כתבת פוליטית של העיתון הטאגסצייטונג.

את האירוע חתם **צ'ם אוזדמיר**, יו"ר הפדרציה של מפלגת הירוקים הגרמנית וחבר הפרלמנט הראשון ממוצא טורקי בבונדסטאג (בין השנים 1994-2002), שסיפר אודות חוויותיו האישיות: "נולדתי בגרמניה וקיבלתי דרכון בגיל 16 מתוקף התאזרחות מאחר ואי אפשר היה לקבל דרכון מתוקף לידה בגרמניה באותם הימים. אחת הסיבות שהחלטתי לבקש את האזרחות היא כי לא רציתי לשרת בצבא הטורקי, אני צמחוני וגם פציפיסט ואדם כמוני לא היה מתקבל באהדה בצבא הזה. לאחר שנתיים של מאבקים אחרי שפניתי לבקש את הדרכון קיבלתי אותו ושמחתי נורא. יכולתי לנסוע סוף כל סוף לטייל בעולם בחופשיות. באותם הימים מדינות אירופה רצו כל אחת בנפרד ויזה מאזרחי טורקיה והתנאים לקבלה היו כה קשים עד כי לעיתים היה נראה שלא ניתן לקבלה. אל טיולי בית הספר עד אז בארצות אירופה האחרות לא יכולתי להתלוות בשל כך שלא הייתה לי אזרחות גרמנית. עם זאת, חבריי הגרמנים לא הבינו על שום מה השמחה. הם היו מזוהים עם הצד השמאלי של המפה, צד שבאותם זמנים אסר על עצמו לאהוד את הנבחרת הלאומית של גרמניה בכדורגל כיוון שהדבר נתפס אז כהליכה לכיוון הפאשיזם. עם זאת המצב היום השתנה. הבנתי עם הזמן שכאשר מקבלים אזרחות גרמנית מקבלים גם חובות שאין לאמריקאים למשל. ארצות הברית היא חברת מהגרים ולכל אחד קל למצוא את מקומו בה. בתי שגדלה כגרמניה בגרמניה, מה הם הסימנים שאני יכול להראות לה ולהגיד לה שלפיהם היא באמת גרמניה? מכל אלה אנו מבינים שמי שרוצה להיות אזרח בגרמניה חייב

התייחס בדבריו לאופן שבו מתייחסים הישראלים לגרמניה. "ברלין היא לא בדיוק ברלין עבור הישראלים. ברלין של שנת 1933, שהייתה מלאה במלומדים יהודים ובתרבות יהודית חיה ונושמת איננה אותה עיר כיום. הצורה שבה הישראלי ראה את גרמניה רצופה בסטיגמות מן העבר. עם זאת, אמצעי המדיה הפופולריים גרמו לישראל הממוצע לשנות את דעתו עם הזמן על גרמניה. הסרט "מלאכים בשמי ברלין" כמו גם התמונות ממשחקי הכדורגל של הנבחרת הגרמנית בה משחקים כיום גם שחקנים מהגרים ממוצא איראני ואפריקאי תרמו לשינוי הזה ולהבנה שיש גרמניה אחרת. אם נבדוק את העניין מבחינה סטטיסטית נגלה שבמהלך שנות ה-80 התמונה בישראל על גרמניה הפכה לחיובית בעיקר בעת נפילת החומה בסופן, וקיבלה מפנה שלילי בתחילת שנות ה-90 בעקבות מלחמת המפרץ והאלימות נגד קבוצות מהגרים בגרמניה באותן שנים. כאשר ערכו משאל סטטיסטי בעניין בשנה שעברה קיבלנו תוצאה שהראתה ש-70 אחוז מהציבור הישראלי מאמין שיש גרמניה אחרת. בקרב יוצאי ברית המועצות התוצאה אף גבוהה יותר בשל העובדה שקיבלו חינוך אחר, ובקרב האוכלוסייה הדתית בישראל, התוצאה היא קצת מעל ל-50 אחוז כך שבכל גוויי החברה היהודית בישראל ניתן למצוא רוב לדעה הזאת. לדעתי, יש לשיטה הפוליטית מה ללמוד מהפוליטיקה הגרמנית, בנושאים כמו העלאת אחוז החסימה בבחירות לפרלמנט, ויישומו היסודי של חוק היסוד בעניין כבוד האדם וחירותו, החוק הראשון בחוקת גרמניה."

במושב השני תיאר **דוד ויצטום**, מנחה ועורך ראשי בערוץ הראשון ומרצה באוניברסיטת תל אביב וירושלים, את תפקידה של התקשורת בתהליך האיחוד הגרמני לאחר נפילת חומת ברלין. "אירוע המדיה שאירע בתאריך ה-9 לנובמבר 1989, בו נראו על מרקעי הטלביזיה המוני אנשים הולכים מתוך גרמניה המזרחית אל הגבול על מנת לחצות אותו למערב גרמניה גרם לשינוי סטיגמה של ממש בקשר לגרמניה בישראל ואני מניח שגם בעולם. לפתע אנשים ראו תמונה של שמחה ואנשים פשוטים חוצים את הגבול בין שתי הגרמניות, ממש לא סטיגמות "גרמניות" כפי שנתפסו עד אז. אני הייתי מי שאמר במהדורת מבט באותו התאריך ההיסטורי את המשפט "חומת ברלין נופלת" ולדעתי הייתי בין הבודדים בעולם שזכו לכבוד הזה. זה לא היה אירוע שקרה בשידור חי, אלא אירוע שקרה ב"דיעבד". טלביזיה בשידור חי כמו זו של ה-CNN הייתה רק בחיתוליה באותו הזמן. כמו כן, באותם ימים לא היה ברור כלל שמזרח גרמניה ומערבה הולכות לקראת איחוד ואף אחד לא ממש ידע בעולם לאן נושבות הרוחות בעניין. דבר אחד שקרה בעקבות האירוע הזה ואנו

לקבל את העבר הלאומי של גרמניה וזה נרטיב משותף גם לגרמנים וגם למהגרים אליה. בתקופה שלנו כיום קשה מאוד ללמד את העבר. בתקופתי ישבתי בבית ספר שבו היה רוב לילדים גרמנים ועדי ראייה חיים מתקופת מלחמת העולם השנייה שהתנגדו לשלטון. היום כמעט ולא קיימים בנמצא אנשים כאלה, ובכיתה שבה 70 אחוז מהילדים הם ילדי מהגרים, המורה לא יכול ללמד באותה צורה כמו פעם. לכן, מן הראוי לשאול את עצמינו, כיצד נוכל להעביר את החינוך הלאה? יש להנחיל את הערכים לילדים, ערכי הדמוקרטיה וחינוך לשיוויוניות, ושאינ עליונות גזעית. ראוי אף לנסות להנחיל את החינוך הזה גם להורים, כדי שישתרש בחברה כולה.

אוזדמיר התייחס גם לסוגיית הזהות הכפולה: "השאלה שהמוסלמי החי בגרמניה שואל את עצמו היא שאלת הזהות: מה אני יותר? טורקי? מוסלמי? גרמני? שאלות שדומות לשאלות ששאלה את עצמה יהדות אירופה לאחר האמנציפציה. זה מציב אתגר גדול מאוד לחברה הגרמנית בלימוד העבר כיום."